

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2021

ΚΕΙΜΕΝΟ: ΠΛΑΤΩΝ, Πρωταγόρας 322a-323a

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζῶων μόνον θεοὺς ἐνόμισεν, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἰδρύεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηθρώσατο τῇ τέχνῃ, καὶ οἰκῆσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμνάς καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ἠϋρετο. Οὕτω δὴ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἄνθρωποι ὤκουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῆ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφήν ἱκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής —πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὐπω εἶχον, ἧς μέρος πολεμική— ἐζήτησαν δὴ ἀθροίζεσθαι καὶ σῶζεσθαι κίζοντες πόλεις· ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἠδίκουν ἀλλήλους ἅτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο. Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἑρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. Ἐρωτᾷ οὖν Ἑρμῆς Δία τίνα οὖν τρόπον δοίῃ δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις· «Πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; νενέμηνται δὲ ὧδε· εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἱκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὲ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἐπὶ πάντας νείμω;» «Ἐπὶ πάντας», ἔφη ὁ Ζεὺς, «καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἂν γένοιτο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θές παρ' ἐμοῦ τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως». Οὕτω δὴ, ὧ Σώκρατες, καὶ διὰ ταῦτα οἱ τε ἄλλοι καὶ Ἀθηναῖοι, ὅταν μὲν περὶ ἀρετῆς τεκτονικῆς ἢ λόγος ἢ ἄλλης τινὸς δημιουργικῆς, ὀλίγοι οἴονται μετεῖναι συμβουλής, καὶ ἐάν τις ἐκτὸς ὧν τῶν ὀλίγων συμβουλευῆ, οὐκ ἀνέχονται, ὡς σὺ φῆς—εἰκότως, ὡς ἐγὼ φημι—ὅταν δὲ εἰς συμβουλήν πολιτικῆς ἀρετῆς ἴωσιν, ἦν δεῖ διὰ δικαιοσύνης πᾶσαν ἰέναι καὶ σωφροσύνης, εἰκότως ἅπαντος ἀνδρὸς ἀνέχονται, ὡς παντὶ προσήκον ταύτης γε μετέχειν τῆς ἀρετῆς ἢ μὴ εἶναι πόλεις. Αὕτη, ὧ Σώκρατες, τούτου αἰτία.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A1. «Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος ... ἠϋρετο»: Ποιες πολιτισμικὲς κατακτήσεις τοῦ ἀνθρώπου ἀπαριθμεῖ ὁ σοφιστής;

(μονάδες 5)

A2. Τι ἐννοεῖ ὁ Πρωταγόρας μετὰ τὴν φράση «δημιουργικὴ τέχνη», σύμφωνα με τὸ κείμενο που σας δόθηκε;

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

B1. «εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἱκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί»: Να σχολιάσετε τὸ περιεχόμενο τῆς παραπάνω φράσης καὶ νὰ ἐξηγήσετε γιατί ἀναφέρεται στους *ιδιώτας* καὶ ὄχι στους *πολίτας*.

Μονάδες 10

B2. Να καταγράψετε τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγει ο σοφιστής στο επιμύθιο.

Μονάδες 10

B3. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω θέσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ):

α. Ο Σωκράτης ενέπνευσε αντιφατικά αισθήματα στους συμπολίτες του.

β. Οι μνηυτές του Σωκράτη ήταν ο Μέλητος, που ήταν ρήτορας και είχε εκλεγεί και στρατηγός το 409 π.Χ., ο Λύκων, που ήταν ποιητής, και ο Άνυτος, που ήταν πλούσιος βυρσοδέψης.

γ. Ο Σωκράτης έμεινε περίπου έναν μήνα στο κρατητήριο, καθώς τις μέρες εκείνες γίνονταν στο ιερό νησί του Απόλλωνα, την Δήλο, τα Δήλια, και οι Αθηναίοι είχαν στείλει εκεί *θεωρία*, αντιπροσώπους της πόλης και το ένα από τα δύο ιερά πλοία τους, τη Σαλαμινία.

δ. Μητέρα του Πλάτωνα ήταν η Περικτιόνη, από παλιά αρχοντική γενιά που έφτανε μέχρι τον Σόλωνα.

ε. Μετά τον θάνατο του Σωκράτη, ο Πλάτωνας κατέφυγε, με άλλους του σωκρατικού κύκλου, στην Κάτω Ιταλία και τη Σικελία.

Μονάδες 10

B4. Να σχηματίσετε μία παράγωγη λέξη στα νέα ελληνικά (απλή ή σύνθετη) που να δηλώνει το αποτέλεσμα ενέργειας: **βωμούς, υποδέσεις, τέχνη, βοηθός, νείμω.**

Μονάδες 10

B5. «*έζήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι καὶ σώζεσθαι κτίζοντες πόλεις*»: Λαμβάνοντας υπόψη σας το παραπάνω απόσπασμα καθώς και το μεταφρασμένο κείμενο που ακολουθεί, να σχολιάσετε τις απόψεις που διατυπώνονται σχετικά με την επιθυμία των ανθρώπων για κοινωνική συνύπαρξη.

Το μεγαλύτερο μέρος αυτών των ανδρών, που έγραψαν σχετικά με τις κοινοπολιτείες, υποθέτουν ή απαιτούν από μας ή μας παρακαλούν να πιστέψουμε ότι ο άνθρωπος είναι ένα πλάσμα γεννημένο να ταιριάζει στην κοινωνία. Οι Έλληνες τον αποκαλούν «ζῷον πολιτικόν» και πάνω σ' αυτή τη βάση διαμορφώνουν τη θεωρία τους για την πολιτική κοινωνία, λες και για τη διατήρηση της ειρήνης και τη διακυβέρνηση της ανθρωπότητας το μόνο πράγμα που είναι απαραίτητο είναι να συμφωνήσουν οι άνθρωποι να συνάψουν ορισμένες συμφωνίες και καταστάσεις μεταξύ τους, τις οποίες οι ίδιοι θα πρέπει στη συνέχεια να αποκαλούν νόμους. Αυτό το αξίωμα, παρόλο που γίνεται παραδεκτό από τους περισσότερους, είναι, παρόλα αυτά, βεβαιότατα λάθος· και είναι ένα λάθος που προκύπτει από τη σχεδόν ανύπαρκτη κατανόηση της ανθρωπίνης φύσης που έχουμε. Γιατί αυτοί που θα ρίξουν μια πιο κοντινή ματιά στις αιτίες λόγω των οποίων οι άνθρωποι πλησιάζουν ο ένας τον άλλο και βρίσκουν ευχαρίστηση ο ένας από την παρέα του άλλου, εύκολα θα διαπιστώσουν ότι αυτό συμβαίνει όχι γιατί από τη φύση δε θα μπορούσε να γίνει αλλιώς, αλλά ότι συμβαίνει τυχαία. Επομένως, δεν αναζητούμε από τη φύση μας την κοινωνία αυτή καθ' εαυτή, αλλά επειδή είναι δυνατόν να λάβουμε τιμή ή κέρδος από αυτήν.

(Τόμας Χομπς, Φιλοσοφικές υποτυπώσεις περί κυβερνήσεως και κοινωνίας, 1651)

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΛΥΣΙΑΣ, ΚΑΤΑ ΕΡΑΤΟΣΘΕΝΟΥΣ, 5-9

Ο Λυσίας εκφωνεί ο ίδιος αυτόν τον λόγο στο δικαστήριο κατηγορώντας τον Ερατοσθένη ως υπαίτιο για τον φόνο του αδελφού του, του Πολέμαρχου την εποχή των Τριάκοντα Τυράννων. Στο παρακάτω απόσπασμα ο ρήτορας κατακρίνει τις ενέργειες των Τριάκοντα Τυράννων και συγκεκριμένα τις πράξεις του Θεόγνη και του Πείσωνα.

ἐπειδὴ δ' οἱ τριάκοντα πονηροὶ[μὲν] καὶ συκοφάνται ὄντες εἰς τὴν ἀρχὴν κατέστησαν, φάσκοντες χρῆναι τῶν ἀδίκων καθαρὰν ποιῆσαι τὴν πόλιν καὶ τοὺς λοιποὺς πολίτας ἐπ' ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην τραπέσθαι, [καὶ] τοιαῦτα λέγοντες οὐ τοιαῦτα ποιεῖν ἐτόλμων, ὡς ἐγὼ περὶ τῶν ἑμαυτοῦ πρῶτον εἰπὼν καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀναμνησαί περὶ τῶν ἀχθόμενοι· καλλίστην οὖν εἶναι πρόφασιν τιμωρεῖσθαι μὲν δοκεῖν, τῷ δ' ἔργῳ χρηματίζεσθαι· πάντως δὲ τὴν μὲν πόλιν πένεσθαι τὴν <δ'> ἀρχὴν δεῖσθαι χρημάτων. καὶ τοὺς ἀκούοντας οὐ χαλεπῶς ἔπειθον· ἀποκτινύναι μὲν γὰρ ἀνθρώπους περὶ οὐδενὸς ἠγοῦντο, λαμβάνειν δὲ χρήματα περὶ πολλοῦ ἐποιοῦντο. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς δέκα συλλαβεῖν, τούτων δὲ δύο πένητας, ἵνα αὐτοῖς ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀπολογία, ὡς οὐ χρημάτων ἕνεκα ταῦτα ἐπέπρακται, ἀλλὰ συμφέροντα τῇ πολιτείᾳ γεγένηται, ὥσπερ τι τῶν ἄλλων εὐλόγως πεποιηκότες. διαλαβόντες δὲ τὰς οἰκίας ἐβάδιζον· καὶ ἐμὲ μὲν ξένους ἐστιῶντα κατέλαβον, οὓς ἐξέλασαντες Πείσωνί με παραδιδόασιν· οἱ δὲ ἄλλοι εἰς τὸ ἐργαστήριον ἐλθόντες τὰ ἀνδράποδα ἀπεγράφοντο. ἐγὼ δὲ Πείσωνα μὲν ἠρώτων εἰ βούλοιστο με σῶσαι χρήματα λαβών. ὁ δ' ἔφασκεν, εἰ πολλὰ εἶη.

χρηματίζομαι: ἐξοικονομῶ χρήματα, πάντως· σε κάθε περίπτωση, περὶ πολλοῦ ἐποιοῦντο: θεωρούσαν σπουδαῖο, διαλαβόντες: ἀφού μοίρασαν, ἐστιῶντα: να παραθέτω γεύμα.

Γ.1. Να μεταφράσετε στα νέα ελληνικά το παρακάτω απόσπασμα του κειμένου: «ἀποκτινύναι μὲν γὰρ ἀνθρώπους ... ὥσπερ τι τῶν ἄλλων εὐλόγως πεποιηκότες.».

Μονάδες 10

Γ.2. Να χαρακτηρίσετε τους Τριάκοντα Τυράννους σύμφωνα με τις πράξεις και τα λόγια τους και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας παραθέτοντας τα αντίστοιχα χωρία του κειμένου.

Μονάδες 10

Γ.3.α. «ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς δέκα συλλαβεῖν, τούτων δὲ δύο πένητας»:

Ι. Να μεταφέρετε τα απόλυτα αριθμητικά του παραπάνω χωρίου στα αντίστοιχα χρονικά αριθμητικά στην ονομαστική πτώση του ενικού αριθμού του αρσενικού γένους (μονάδες 2).

II. Να μεταφέρετε τη δεικτική αντωνυμία του αποσπάσματος στην αιτιατική πτώση του ίδιου αριθμού στο θηλυκό γένος (μονάδα 1).

III. Να γράψετε τα παραθετικά του μονοκατάληκτου επιθέτου του παραπάνω αποσπάσματος στον τύπο που βρίσκεται (μονάδες 2).

Γ.3.β. «*διαλαβόντες δὲ τὰς οἰκίας ἐβάδιζον· καὶ ἐμὲ μὲν ξένους ἐστιῶντα κατέλαβον, οὓς ἐξέλασαντες Πείσωνί με παραδιδόασιν· οἱ δὲ ἄλλοι εἰς τὸ ἐργαστήριον ἐλθόντες τὰ ἀνδράποδα ἀπεγράφοντο.*»: Να μεταφέρετε όλες τις μετοχές του παραπάνω αποσπάσματος στο ἀνικό πρόσωπο της οριστικής του παρατατικού στη φωνή που βρίσκονται (μονάδες 5).

Μονάδες 10

Γ.4.α. «*[καί] τοιαῦτα λέγοντες οὐ τοιαῦτα ποιεῖν ἐτόλμων*»: Να αναγνωρίσετε τη μετοχή του παραπάνω αποσπάσματος και να την αναλύσετε στην αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση (μονάδες 3).

Γ.4.β. «*ἐπειδὴ δ' οἱ τριάκοντα πονηροὶ [μὲν] καὶ συκοφάνται ὄντες εἰς τὴν ἀρχὴν κατέστησαν, φάσκοντες χρῆναι τῶν ἀδίκων καθαρὰν ποιῆσαι τὴν πόλιν καὶ τοὺς λοιποὺς πολίτας ἐπ' ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην τραπέσθαι, [καί] τοιαῦτα λέγοντες οὐ τοιαῦτα ποιεῖν ἐτόλμων*»: Να εντοπίσετε στο παραπάνω απόσπασμα τα κατηγορούμενα που υπάρχουν και να γράψετε τον ὄρο στον οποίο αναφέρονται καθώς και τον ρηματικό τύπο από τον οποίο εξαρτώνται (μονάδες 3).

Γ.4.γ. «*Θέογνις γὰρ καὶ Πείσων ἔλεγον ἐν τοῖς τριάκοντα περὶ τῶν μετοίκων, ὡς εἶέν τινες τῇ πολιτείᾳ ἀχθόμενοι*»: Να αναγνωρίσετε συντακτικά τη δευτερεύουσα πρόταση του αποσπάσματος, να αιτιολογήσετε την ἐγκλιση εκφοράς της και στη συνέχεια να μετατρέψετε τον πλάγιό λόγο σε ευθύ (μονάδες 4).

Μονάδες 10